

VERMEY op bldz. 1605 in het midden brengt, niet gelukt is. Weliswaar geeft deze laatste toe, dat hij op een enkel punt wat te ver gegaan is, doch de beide bestrijders laten de kern van het verschil van meening, dat ik op bldz. 1436 met korte woorden in een drietal punten samenvatte, vrijwel buiten bespreking. Daarbij doen beiden zóóveel nieuwe uitspraken, die voor zóó ernstigen twijfel vatbaar zijn, dat er een discussie over een gedachtenwisseling dreigt te ontstaan, waarbij het punt van uitgang geheel uit het oog verloren wordt. De lezers van het *Tijdschrift* zou ik dan ook niet met een wederwoord vermoeien, indien niet beide schrijvers twijfel blijken te koesteren omtrent de scheikundige samenstelling der gebruikte vloeistof en collega KORTEWEG ten slotte op bldz. 1522 een vraag doet, die het vermoeden bloot legt, dat bij de bereiding der vloeistof ernstige fouten zouden gemaakt zijn.

Gemakkelijk kan worden aangetoond, dat de door beide bestrijders uitgesproken twijfel niet redelijk is en dat CARREL's voorschriften met onverkorte nauwkeurigheid werden opgevolgd.

Steeds werd vóór de bereiding der vloeistof het chloorgehalte van het bleekpoeder bepaald en de *overeenkomstig dit gehalte*, vereische hoeveelheid soda en dubbelkoolzure soda toegevoegd (zie bldz. 14 in verband met de door KORTEWEG gewraakte 5 regels op bldz. 17). Steeds werd vóór het gebruik der oplossing het *hypochlorietgehalte door titratie* bepaald (zie bldz. 66). Dit gehalte was steeds overeenkomstig het voorschrift van CARREL.

Het vermoeden van het bestaan van een leemte ten dezen opzichte is dus geheel ongegrond en kan geen houvast geven aan hen, die zouden wenschen, dat het vraagstuk der behandeling van de besmette wond door CARREL ware opgelost.

Utrecht, 5 Mei 1919.

H. J. LAMÉRIS.

DE WONDEREN DER GENEESKUNST.

Hoewel, naar ik meen, inkleeding en toon van den passus in mijn congres-rede, die handelt over bijbelsche wonder-verhalen, getuigen van eerbied voor den Bijbel, is het mij nu gebleken, dat mijn opmerkingen helaas aan andersdenkenden aanstoot hebben gegeven. Ik stel er prijs op te verklaren, dat het mij oprecht leed doet, dat ik hen, zij het dan ook zonder opzet, in hun heilige gevoelens heb gekwetst.

Leiden, 5 Mei 1919.

W. NOLEN.

MALARIA IN NOORD-HOLLAND.

SCHOTMAN heeft verstandig gedaan op een toestand te wijzen, die zeer spoedig en zeer grondig verbeterd dient te worden. Hij tast m. i. echter mis, waar hij bescheiden vraagt om een malaria-bestrijding van hooger hand in Noord-Holland. De „hooge hand” moet blijven, maar dient zich uit te strekken over ons geheele, malariarijke Nederland. Ik kan uit ondervinding meepraten. Vijf jaren lang maakte ik in Noord-Holland malaria mee, d. w. z. gevallen, waarbij plasmodiën in het bloed gevonden werden, en een groot deel der gevallen stond in verband met een beruchte stinksloot. In dit stilstaande water mondden zes afvoerbuizen van vuil en ontlasting, het wemelde er steeds van de muggen. Demping was allernoodzakelijkst, maar stuitte af op den eigenaar van één der zes kanalen, die het met zijn beurs niet eens kon worden, de buis te laten doortrekken tot in stroomend water. Burgemeester plus gezondheids-commissie plus de geheele Nederlandsche wetgeving bleken niet opgewassen tegen één egoïstischen huiseigenaar... de sloot bleef nat.

Dit ééne voorbeeld uit tienduizenden toont, dat men er alleen komt door *wetswijziging*. Onze oudbakken Gezondheidswet — is er al niet dozijnen malen op aangedrongen? — moet eindelijk eens overgebakken worden; ik meen vernomen te hebben, dat dit proces zelfs aanstaande is. Of dit waar is of niet, aandrang van de hoogste geneeskundige gezaghebbers is dringend en spoedig van noode, al zou het maar alleen

zijn om te werken als excitans, ten einde „den polsslag van dezen tijd”, die door de regeering wel eens te langzaam wordt geteld, te versnellen.

Amsterdam, 4 Mei 1919.

B. PREMSELA.

ZINK IN HET DIERLIJK LICHAAM.

Naar aanleiding van het referaat over de onderzoekingen van DELÉZENNE (*Nederl. Tijdschrift voor Geneesk.*, bldz. 1577) over het voorkomen van zink in het dierlijk lichaam veroorloof ik mij te wijzen op onderzoekingen door dr. J. J. VAN ECK en mij verricht en waarvan het verslag is opgenomen in de *Verslagen en Mededeelingen van de afdeling Wis- en Natuurkunde der Koninklijke Akademie van Wetenschappen*, XXI, 759, 1912 en in het *Pharmaceutisch Weekblad*, 49, 1157, 1912.

In onze mededeeling wezen wij op onderzoekingen van LECHARTIER en BELLAMY, die zink in dierlijke organen en in tarwe, gerst, maïs en witte boonen konden aantoonen. Wij onderzochten de levers van 24 personen van verschillende leeftijd op arsenicum, koper en zink en vonden hoeveelheden zink, dieper K. G. lever verschilden van 17.7 tot 86.8 milligram. Bij het onderzoek van de lever van een nuchter kalf werd per K. G. lever 81.1 milligram zink gevonden.

Leiden, 3 Mei 1919.

L. VAN ITALLIE.

NEOSALVARSAAN EN GRIEP.

Naar aanleiding van de mededeelingen over de behandeling van griep met neosalvarsaan door PREMSELA, BLOEMEN en EISVELD BOSCH, veroorloof ik mij alsnog het navolgende op te merken.

Ik betreur het aan het slot van mijn artikel „de griep en haar bestrijding” in n°. 2 van dit *Tijdschrift*, de mededeeling van ALEXANDER geplaatst te hebben. Achteraf vermoedde ik, dat zij wellicht tot verkeerde gevolgtrekkingen ten opzichte van de therapeutische werking van neosalvarsaan bij griep, aanleiding zou geven. Dit vermoeden is door de mededeeling van BLOEMEN bevestigd. Ik onderschrijf de meening van PREMSELA, dat de opmerking van BLOEMEN niet tegen de *behandeling* der griep, maar tegen het *voorkomen* dezer ziekte gericht is. De feiten door BLOEMEN vermeld, n.l. het optreden van griep met ernstige verwickeling bij luespatiënten, welke 5 tot 33 dagen vóór hun acuut (griep) ziek worden met neosalvarsaan intraveneus behandeld waren, pleiten geenszins tegen de aanwending van dit middel bij de griep.

Alhoewel ik op het oogenblik niet in de gelegenheid ben de literatuur hierop na te slaan, zoo meen ik in verband met de uitwerking, dat het neosalvarsaan na intraveneuse inspuiting spoedig niet meer als zoodanig in de bloedbaan voorhanden blijft. Als onmiddellijke reactie toch zien wij bij het paard aanvankelijk een geringe stijging van de lichaamstemperatuur, waaraan zich, mits een voldoende gift is ingespoen, een zóódanige daling van de koorts aansluit, dat deze zoowel bij normaal verloopende griep, als bij opgetreden beginnende longhyperaemie in eenmaal of op zijn hoogst tweemaal 24 uur geheel verdwenen is.

Bekend is, dat de griep bij den mensch in haar optreden zeer acuut, zelfs peracut is. Dit geldt eveneens voor de z.g.n. besmettelijke borstziekte (griep) van het paard. Geregelde temperatuursopnemingen wezen uit, dat gevallen voorkomen, waarbij binnen 8 uren de normale lichaamstemperatuur tot 41° en 42° steeg. Aan de intraveneuse inspuiting van neosalvarsaan, 5 dagen vóór het optreden van een dergelijke acute besmetting, moet eenigen invloed op het besmettend agens ontzegd worden. BLOEMEN heeft m. i. een prachtgelegenheid laten voorbijgaan, de werking van neosalvarsaan bij de griep van den mensch na te gaan. Ware tot deze inspuiting overgegaan op het oogenblik, dat zich de eerste verschijnselen eener longhyperaemie voordeden, ik ben er vast van overtuigd, dat door hem schitterende uitkomsten zouden zijn verkregen. Bij het paard is mij gebleken, dat, indien de koorts niet daalt op den 4den dag, nadat deze haar hoogtepunt bereikte (hetgeen in den regel binnen tweemaal 24 uur na de besmetting — in 2 sprongen — het geval is), het gevaar voor longverwickeling groot is en met